

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Barbory Vackové

Geraldine Mucha. Sonda do života a díla skladatelky

Tato bakalářská práce je přínosem již proto, že splácí badatelský a nepochybně i společenský dluh významné osobnosti naší kultury. Sám fakt jejího dosavadního opomíjení je analyticky velmi vypovídající, neboť jak odborná obec, tak kulturní povědomí, přijalo politiku neviditelnosti, na níž se podílela sama Geraldine Mucha. Toho si je Barbora Vacková vědoma jako základního kontextu, který jí umožňuje uchopit téma mnohostranně a mnohovrstevnatě, jako souhru přístupu společnosti v zastoupení médií, jí samé i jejího partnera k její tvorbě. To signalizuje již základní struktura práce, která kromě obligátního dělení na „život“ a „dílo“ obsahuje prostřední část, zabývající se identitou skladatelky. Tato perspektiva (a výzkumná otázka) nejen poskytla široký prostor pro genderovou analýzu, ale ukázala se být také klíčovým zdrojem pro porozumění charakteru skladatelčiny tvorby.

Práce jako celek představuje velkou, časově náročnou a poctivě odvedenou práci s prameny, u níž nejvíc oceňuji neuvěřitelnou badatelskou kázeň, která se na jediném místě nedopouští nadinterpretací, přísně se drží materiálu, ale zároveň je k němu tak pozorná, že téměř nenechá padnout jediný význam, který jí často sporý materiál nabídl. Tam, kde ho nabízí jen částečně, pak formuluje hypotézy, nikoli „pravdy“. Nejen to: Barbora Vacková velmi plodně pracuje s absencí: svůj důsledně konstruktivistický analytický přístup posiluje reflexí toho, co bychom o skladatelce mohli vědět, ale nevíme jednak proto, že „nikdo se jí na to v rozhovorech neptá“, a pokud se už zeptá, sama Muchová se odpovědím vyhýbá. Velice oceňuji, že autorka hledá mimo jiné odpovědi na obě, na tuto „metarovinu“ stávajícího mediálního obrazu skladatelky.

Autorka dle mého názoru přesně uchopila základní napětí či rozpor, co se týče identity skladatelky. Na jedné straně to, že se vůbec co do svého talentu a schopností nepodceňovala a byla na ně hrdá, ale že na druhé straně sama bránila tomu, aby svou tvorbu veřejně představila, natož se snažila ji „prodat“. Ve zmíněné metarovině současně upozorňuje na nutnou opatrnost ve vztahu ke klamavému obrazu: „o lidech, kteří ji podceňovali, hovoří tónem naznačujícím, že se mýlili, vdavekchtivým spolužačkám se vysmívá, zakládá si na tom, že školu navzdory světové válce dokončila, její vyznamenání svědčí o tom, že studovala svědomitě; zdá se mi velmi nepravděpodobné, že by se v momentě dokončení studií stala tak flegmatickou, jak se z dochovaných pramenů na první

pohled jeví.“ (strana 55) Uchopit komplexitu celé skladatelčiny identity – nebo pouze postoj? – Barboře Vackové nepochybně umožnilo uplatnění genderové perspektivy. Jako představitelku genderových studií mě fascinovala suverenita jejích genderových analýz, vnímavost k řadě jemných prvků genderové dynamiky, která se odehrávala ve hře aktérů, jimiž byla skladatelka, její manžel Jiří Mucha a média, a kde nakonec zdá se převážila moc spíše tradičního genderového řádu.

Konflikt mezi sebevědomím tvůrkyně a mocí genderového řádu uchopuje Barbora Vacková například takto: „Přestože Muchová, jak je patrné z jejího vyprávění o letech na Akademii, již tento způsob myšlení typický pro předchozí století nesdílela, přeci jen pro ni muselo být jednodušší představovat si jako velkého umělce průbojného, společenského muže, jak svého manžela líčí, než samu sebe.“ (strana 56) Zároveň však tuto pozici vidí jako vztahovou, utvářenou v situaci očekávaného postoj partnera, k níž autorce poskytl náhled syn John Mucha: „Při rozvádění tohoto tématu mi pak ještě sdělil, že si myslí, 'že otci došlo, že [matka] je ještě větší umělec než on', což se nezdá být něčím, co by Jiří Mucha se svou touhou mít vždy navrch, o které Mucha mladší hovoří, měl zájem rozvíjet a podporovat“ (strana 58). A pracuje zde i s problematičností jejich vztahu jako takovou: „Vlivem všech těchto okolností se pro Muchovou komponování stalo nikoliv systematickou tvůrčí činností, kterou chtěla dosáhnout konkrétních cílů, ale spíše formou terapie, útekem z reality do světa, kam za ní nikdo nemohl a kde mohla dát volný průchod svým pocitům, steskům a frustracím. (strana 60) Souvislost s charakterem tvorby pak Vacková formuluje takto: „Soustředění se na formy pro nevelká nástrojová obsazení tak mohlo být motivováno i vědomím, že právě ty mohou zaznít, ať již na veřejnosti či během společenských setkání doma – ... – v podání jejích známých bez nutnosti vyššího institucionálního organizačního zabezpečení (strana 67) A konečně v tomto kontextu na straně 69 vykládá i absenci potřeby Muchové posouvat stylové hranice, a Vacková si pak všímá i fenoménu zacyklení (aniž by ho takto pojmenovala), kdy podle ní pak fakt, že Muchová vědomě neposouvala stylové hranice, ji nadále utvrzoval „v tom, že není nutné, aby právě je (její skladby – HH) někdo slyšel“ - (strana 73) Na tomto hlubším a komplexním modelu výkladu pak Vacková staví dle mého názoru zcela podloženou polemiku s dosud tradovaným konceptem skromnosti u Geraldiny Muchové.

Není třeba tento posudek dále protahovat. Jsem přesvědčená, že Barbora Vacková je vědecký talent, má v sobě badatelskou kázeň, které se nedá zcela naučit, analytické stejně jako interpretační schopnosti, vykazující obdivuhodnou přesnost, a nadto schopnost vyvrátit, bravurní genderové analýzy. Nemám potřebu autorce cokoli vytýkat, neboť jsem její práci četla s velkým zaujetím a

obdivem a ráda bych ji především podpořila pro budoucnost. Pouze, co se týče genderových analýz, ji chci upozornit, že v nich lze jít ještě dál, s využitím dalších teoretických konceptů, jako je právě koncept zacyklení, který bylo možné použít na řadě míst z její práce, kdy by se nepochybně ukázal ještě sofistikovanější, chce se mi říci d'ábelštější, klíč k vysvětlení vztahu Muchové k vlastní tvorbě“. Vacková tyto podklady v práci již má, je ale možné je učinit více explicitní. V neposlední řadě musím ocenit ještě další kvalitu celé práce a tou je bravurnost jejího sepsání. Rozhodnout se, co kam dát v takto složitě komponované analytické struktuře není vůbec lehké, ale autorka to podivuhodně zvládla. Nevadí, že teoretická východiska nepředradila před vlastní rozbor, používá je průběžně naprosto adekvátním způsobem.

Suma summarum: jedná se o mimořádnou, objevnou a vyzrálou bakalářskou práci, která je sepsána způsobem vhodným k publikování. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

PhDr. Hana Havelková, PhD.

V Roztokách 31. 9. 2016